

Адыгэ макъ

№ 139 (19904)

2011-рэ илъэс

ГЪУБДЖ
БЭДЗЭОГЪУМ и 19

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ДУНЭЕ ЗЭНЭКЪОКЪОУ «ДЭНЭ ГЪОГУР»

Я III-рэ Дунэе автораллиеу «Дэнэ гъогур» Шъачэ щаухыгъ. Москва къыщаублэгъэ зэнэкъокъур Адыгеим игъогухэм бэдзэогъум и 15-м къанэсыгъагъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхыхъу Ханскэм дэжъ щыт аэродромым щыкӀуагъэм тиреспубликэ илыкӀохэр хэлэжъагъэх.

АДЫГЕИР пстэуми ашӀодах

«Дэнэ гъогум» иадминистративнэ директорэу Артем Якубовым иӀофшӀэгъухэр игъусэху аэродромым ипчэгъу къызехъэм, бысымхэр даху апэгъокӀыгъэх. Пчэгум адыгэ орэдър щэжъынчы. Лъэкъ шъуашэхэр зыщыгъэх ныбжыкӀэхэм щыгъу-пӀастэр хъаӀэмэ апагъохы, къадэ-шъох. Адыгэ Республикэм культурэмкӀэ иминистрэу Чэмышъо Гъазыйрэ ащ игуадзэу ШъэуапӀэкъо Аминэтрэ зэхэжэн Ӏофыгъохэр зэрахъэх, ансамблэху «Налмэсымрэ» «Бэслынэимрэ» мзуджых.

Гъогу чыжъэ къэзыкӀугъэ автомобилистхэр пшгъыгъэхми, загъэпсэфыным дэгъӀэхэрэп. Ансамблэу «Исламием», нэмыкӀхэм агъэхъазырыгъэ концертым еплъых. Лъэкъ Ӏэ-шагъэхэм якъэгъэлэгъон гъэ-шӀэгъонэу зэхашагъэшъ, хъаӀэхэм нэпэплъ пкыгъохэр, спорт шъуашэхэр ащэфых.

Пчыхэм лъагъэкӀотэгъэ зэхыхэм Адыгэ Республикэм и

Лышъхъэ ипшъэрылхэр зыгъэцӀкӀэрэ КъумпӀыл Муратэ къыщыгушыагъ. Дунаим иавтомобилист анахъ дэгъухэр зэнэкъокъум зэрэхэлажъэхэрэм М. КъумпӀылым мэхъэнэ ин ритыгъ.

— Лыгъэр, шъыпкъэныгъэр, намысыр — ахэр Кавказ шӀолгырым ижыкӀэ къыщыублагъэу шагъэлъапӀэх, — къыӀуагъ КъумпӀыл Муратэ. — Зэнэкъокъум хэлажъэрэмэ ащ фэдэ шэнхэр зэрахъэшъ,

дзыхыгъэр Польшэм испортсменэу Кшиштов Холовецин ары.

«Дэнэ гъогум» фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» джыри къыхынуыщтых.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриӀэу гъэсэныгъэм ылъэныкӀокӀэ Ӏоф зэришӀэрэм, къыткӀэхъухъэхэрэм япӀункӀэ гъэхъагъэу ышӀыгъэхэм афӀшӀ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ фагъэшъошагъ Ситымэ Къадырбэч Мыхъамодэ ыкъом, МОУ-у «Гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ гурыт еджапӀэу N 3-р» зыфиӀоу Шэуджэн районымкӀэ къуаджэу Джыракъые дэтым физическэ культурэмкӀэ икӀлээгъаджэ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

ПсэолъэшӀыным илӀахъышхо зэрэхышӀыхъэрэм, илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриӀэу Ӏоф зэришӀэрэм, ӀэпӀэсэныгъэ ин зэрэхэлым афӀшӀ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ фагъэшъошагъ Гусейнова Татьяна Григорий ыпхъум, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Адыгеим икъэралыгъо экспертиз» зыфиӀорэм архитектурэмрэ псэолъэшӀын комплексымрэкӀэ исектор ипашэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриӀэу Ӏоф зэришӀэрэм, экономикэмрэ финанс ӀофшӀэнымрэ гъэхъагъэхэр зэрашишӀыгъэм афӀшӀ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ фагъэшъошагъ Кудинова Зое Анатолий ыпхъум, Адыгэ Республикэм экономикэ хэӀыныгъэмрэ сатыумрэкӀэ и Министерствэ экономикэ анализымрэ прогнозироваиемрэкӀэ иотдел иэксперт-специалист шъхъаӀэ.

СОЦИАЛЬНЭ ӀЭПЫӀЭГЪУР

Унэгъо 35-мэ алыӀэсыгъэх

Демографием изытет нахъышӀу хъуным епхыгъэу федеральнэ ыкӀи республикэ программэ зэфэ-шъхъафхэм ягъэцӀкӀэн Урысыеи Адыгеими Ӏоф ащадашӀэ. Адыгэ Республикэм демографием ылъэ-ныкӀокӀэ хэӀыныгъэ егъэшӀыгъэным фэлэжъэрэ хэушъхъафыкӀыгъэ программэу 2009 — 2012-рэ илъэсхэм ателытагъэм ыкӀи Урысые Федерацием и Президент Федеральнэ ЗэлукӀэм икӀыгъэ илъэ-сым ишэкӀогъу мазэ фигъэхьыгъэ Джэпсалъэм къапкъырыкӀыхъэ, чыплэ къин ифэгъэ унэгъо ныбжыкӀэхэм социальнэ ӀэпыӀэгъу арагъэгъоты.

Программэм къызэрэдилты-тэрэмкӀэ, ахэм афэдэ унагъоу

зэтыгъо ахъшэ ӀэпыӀэгъу зэра-тыхэрэр зэшъхъэгъусэхэм е

унэгъо имыкъум къынэгъэ ным (тым) аныбжэ илъэс 35-м шӀо-мыкӀым ары.

Адыгэ Республикэм ӀофшӀэ-нымкӀэ ыкӀи социальнэ хэ-ӀыныгъэмкӀэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу къызэри-тырэмкӀэ, республикэ бюд-жетым къыхэкӀырэ мылӀкум-кӀэ ащ фэдэ зэтыгъо ӀэпыӀэ-гъу аратыгъ чыплэ къин ит унэгъо 35-мэ. Унагъоху сомэ мини 10 зырыз зэтыгъоу зра-тыгъэхэм ӀэпыӀэгъу афэхъугъэ-

ным лъапсэу Ӏэр зэфэшъхъафы: — унэгъо 29-м — гъот макӀэ зэрӀлэм къыхэкӀэу;

— унэгъуипӀыым — шӀокӀ имыӀэу япсэупӀэхэр гъэцӀкӀэ-жыгъэнхэ фаеу зэрэхъугъэм фӀшӀ;

— зы унагъо — ӀофшӀапӀэ зэрымгъотырэм пай;

— зы унагъо — сабий сэ-къат зэрипӀурэм къыхэкӀэу.

Ахъшэу аратырэр зэрэмыбэр хэткӀи нафэ, ау чыплэу зэрыт-хэм икӀыныгъэмкӀэ ар ӀэпыӀэгъу хъуным цыфхэр щэгугъых.

ЖАКӀЭМЫКЪО Аминэ.

Гъэсэклэ амалхэр аушэтых

Къалэу Владикавказ мэкъуогъум и 6-м къыщегъэжъагъэу и 8-м нэс

Всероссийскэ семинарэу «Полилингвальная образовательная модель поликультурного дошкольного образования» зыфилогъэр щыкIуагъ. Ащ АдыгеймкIэ Мыекъопэ кIэлэцIыкIу Iыгъыплэу N 9-м икIэлэлIу чанэу, пэрытэу, плуныгъэ-гъэсэныгъэ Юфым илъэс 27-рз хъугъэу пылъ Хъапэклэ Саидэ хэлэжъагъ.

«Чыр цIынэзэ къауфэ, кIалэр цIыкIуэ агъасэ» зэралоу, сабым, кIэлэцIыкIу икультурэ-кIэ бзэ зэфэшъхьафхэм язэгъэшIэн имэхъанэ кIигъэтхъэу, ныдэльфыбзэм готэу, нэмыкIыбзэхэр къыткIэхъухэрэ лIэужхэм зэрэбгъэшIэшт шIыкIэ-хабзэм фэгъэхъыгъагъ мы Юф-тхьабзэр.

Семинарым хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм, Дагъыстан, Ингушети, Къабартэ-Бэлыкъар ыкIи Къэрэщэ-Шэрджэс республикэхэм, Темыр Осети, — Аганием, Къыблэ Осети, Татарстан, Чечэн Республикэм къарыкIыгъэхэр.

Семинарым итемэ шъхьалэ эпхыгъэ егъэджен-методическэ тхылъкIэбгъэлъэгъон зэхашэ-гъагъ.

Всероссийскэ семинарыр шуфэс псалъэклэ къызэлуиыхыгъ Республикэу Темыр Осети — Аганием гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэклэ иминистрэу Валерий Созановым. Республикэм икIэ-ралыгъо кIэлэегъэджэ институт иректорэу Людмила Кучевар зэхашэм къекIоллагъэхэм къафэгъушIуагъ ыкIи зигъо Юфыгъом-кIэ гъэхъагъэхэр ашIынхуэ къафэлъэуагъ.

Ащ буж темэ иныр къызэлу-зыхырэ докладхэм ядэлугъэх.

ЕджапIэм чIэмыхьэгъэ кIэлэ-цIыкIуэхэр ащ зэрэфэгъэхъазы-рыштхэр, илъэси 3 — 4 зы-ныбжъхэм апэрэ хысап шIэ-ныгъэхэр зэрэптыштхэр, осе-тиныбзэр зэрарагъашIэрэр, урысыбзэм изэгъэшIэн хэтрэ сабийкIи мэхъанэу иIэр, сабий пэпчъ хэлъ дэгъугъэр къызэрэ-бгъэнфэштыр ахэм къашыра-ЮтыкIыгъ. Теорием имызакъоу, мастер-классхэри къатыгъэх, гъэсэклэ амалхэр агъэптыгъэх, аушэтыгъэх. Модель гъэна-фагъэу зытегушылагъэхэмкIэ бужым семинарым хэлэжъэхэрэм яшIолIхэр къауагъэх, резолюции аштагъ.

Шуныгъэ-гъэсэныгъэ Юфыр пасэу ебгъэжэн, дэгъоу Юф зыдэлIшIэн фаеу зэралыгъэрэр зэхашэм щыкIагъэтхыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэттым итыр: (сэмэгумкIэ укIыкIыгъэ) щытхэм ятфэнэр-рэр Хъапэклэ Саид.

Сурэтыр семинарым цыты-рахыгъ.

катэу къашыгъэхэмкIэ зэнэкъо-къугъэх, зихэхъогъухэм зэхашэ-гъэ командэр МВД-м волейбол-ымкIэ икомандэ дэджэгугъ.

Юфтхьабзэм икIэуым плакат анахъ гъэшIэгъонхэм яваторхэр, спортсмен анахъ дэгъухэр шIухьафтынхэмкIэ къыхагъэщы-гъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Африканскэ емынэм фэгъэхъыгъагъ

АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министертвэ иактовэ зал бэдзэ-огъум и 15-м егъэджен-семинар щыкIуагъ. Африканскэ емынэр къызыхэкIырэр, ащ зэрэпэу-жыныштхэр, республикэм ишIо-лыр зэпахырэ узхэу къохэм къыщыутэкIыхэрэм зэралы-плъэштхэм ар афэгъэхъыгъагъ. Къэралыгъо ветеринар къулы-кIуым и специалистхэр, къохуным пылъ хъызмэтшIаплэхэм япашэ-хэр семинарым хэлэжъагъэх.

Юфтхьабзэу зэхашагъэм тиахътэ мэхъанэ зэрэщырилэр, африканскэ емынэм лыплъэхэрэ къулыкIу псэуми акIуачIэ зэхэлъэу ащ зэрэбэныштхэр мэ-къу-мэщымкIэ министрэу Юрий Петровым ипэублэ псалъэ къы-щылуагъ.

Ащ буж къохэм къаузырэ емынэр къызыхэкIырэм, зэрэз-пахырэ шIыкIэм къагъэушIагъ АР-м ветеринариемкIэ и Гъэло-рышIаплэ и специалист-экспертэу

Ахахъорэп ыкIи къащыкIэрэп

ЛэжъапIэ зымылэхэу официал-нэу атхыхэрэм япчъагъэ ренэу лыплъэгъэныр гухэлъэу егъэна-фэ Адыгэ Республикэм цIыфхэм ЮфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ икIэралыгъо къулыкIу тхьамэ-фэ телъыгъэ мониторингэу бэмы-шIэу зэхышагъэм. А ЮфшIэным нафэ къызэришIырэмкIэ, аужырэ тхьамэфэ заулэм лэжъапIэ зымы-лэхэу атхыхэрэм япчъагъэ Юф зышIэн зылэкIынэу республи-кэм щыпсэхуэрэм япроценти 2-м шIокIырэп ыкIи къащыкIэ-рэп. Аужырэ тхьамэфитIум, нэ-мыкIэу къэплон хъумэ, мэкъу-огъум и 29-м къыщыублагъэу бэ-дзэогъум и 13-м нэсырэ пIалъэм ЮфшIэн зымылэхэу учетым ха-гъэуцагъэхэр нэбгырэ 4255-м шIокIыгъэп. А пчъагъэм щыщ-хэу 15-р ЮфшIаплэхэм къауа-гъэкIыгъэхэм ащыщых.

Отраслэ зэфэшъхьафхэм яЮф-шIаплэ зыпкытыныгъэ нэшанэ джырэклэ зэрэхэмылгыр цIыф-хэм ЮфшIэн ягъэгъотыгъэным-кIэ республикэ къулыкIуым и Гъэло-рышIаплэ къылыгъэIэсырэ къэбархэм нафэ къашIы. Агъэла-жъэхэрэм япчъагъэ нахъ макIэ ашIын ыкIи цIыфхэр IуагъэкIын-хэ гухэлъ зэряIэм ехыплэгъэ уна-шхохэу ашIыхэрэм гурылогъаеу щыт зекIуакIэхэр ахэплъэгъо-штых. ГушыIэм пае, яЮфышIэ-хэм япчъагъэ къышагъэкIэнэу унашхо зышIыгъэхэм ащыщ Мыекъопэ редукторышI заво-дыр. Непэ мы акционер общест-вэм нэбгырэ 555-рз Iут. Гуры-логъаеу мыхъун ылтэкIырэп ащ фэдэ унашхо ашIыгъэзэ, специа-лист зэфэшъхьафыбэ зэрэрагъэ-благъэрэм ехыплэгъэ мэкъэгъэIу телевидениемкIэ редукторышI заводым къызэритырэр.

ТэхутэмкIэеу районым ит зэфэшIыгъэ акционер обществэу «Хладокмбинат «Западный» зыфилогъэм гъэмэфэ лъэхъаным иЮфшIэныгъошхоу ары къызэ-рэпщыхъуштыр. Мы лъэхъаныр ары хэтэрыкIхэр нахъыбэу пред-приятием къызырагъэуалIэхэрэр, переработкэ зашIыхэрэр. Ащ емылгытыгъэу, яЮфышIэхэм япчъагъэ къышагъэкIэнэу уна-

шхо зышIыгъэ предприятиехэм ясатыр а акционер обществэри хэуцагъ.

Корреспонденциехэр игъом алъамыгъэлэхэу аIозэ, почтэм иЮфшIаплэ цIыфхэр егъэгъау-сыхэх, гъэзетхэм акIэмытхэхэрэм ары телъхъэплэ шъхьалэу яIэри. Ащ емылгытыгъэу, Мыекъопэ къэлэ почтагъэм Iутхэм япчъагъэ къышагъэкIэнэу унашхо ашIыгъ. ЗэрэхъурэмкIэ, корреспонден-циехэм якъехъакIын зэрэзэхъа-гъэм идэгъугъэ тапэкли къыкли-чышт.

Ыпэрэ илъэсхэм афэмыдэу, Урысые Федерацием ны (унэгъо) мылкур шагъэфедэу заулагъэм къышгъэгъагъэу тиреспубликэ сабыеу къыщыхъухэрэм япчъагъэ хэпшIыкIэу хэуагъ. Ащ дыкIы-гъоу сабий Iыгъыплэхэр зэрымы-къухэрэм, чэзыум бэрэ хэтыхъэ фаеу зэрэщытым итхьаусыхэ ны-тыхэм къашIы. Мыщ дэжым къэхъухэрэм япчъагъэ зэрэхъа-рэм кIэлэеджэкIо цIыкIуэхэри на-хъыбэ хъугъэхэу къыпщигъэхъун ылтэкIышт. Ау къызэрэпщыхъу-щтымрэ зытэт шъыпкъэмрэ зэ-текIыхэкIэ энэгъагъо. Арэуштыу къыпшIозыгъэшIыштыр аIутхэр нахъ макIэ ашIынхэу унашхо изыхъухэрэ ЮфшIаплэхэм яса-тыр къоджэ еджапIэхэри къыхэ-уцохэу зэриублагъэр ары. Ащ фэдэ къэбархэр Адыгэ Республикэм цIыфхэм ЮфшIэн ягъэгъотыгъэ-нымкIэ икIэралыгъо къулыкIу джырэблагъэ къылыгъэIэсыгъэх станицэу Кужорскэм дэт гурыт еджапIэу N 12-мрэ станицэу Абадзеховскэм игурыт еджапIэу N 3-мрэ.

ЦIыфхэм ЮфшIэн ягъэгъоты-гъэным эпхыгъэ кыныгъохэр зы шапхэм итхэу плъэкIы-щтэп. Зым иЮфышIэхэм япчъа-гъэ къышгъэкIэ, адрэр специа-лист дэгъухэм алъэхъу, ящэнэрэм хэхъоныгъэу ышIыштхэр техникэ кIуачIэхэм арэпхы. Арышгъ, къы-зэрэпщыхъуштымкIэ, товархэр зыщашэхэрэ бэдзэршIыпIэм нэ-шанэу илхэм яхъщыр цIыфхэм ЮфшIэн ягъэгъотыгъэным шIы-кIэу пылхэри.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

КIэлэцIыкIу зыгъэпсэфыпIэм щызэхашэгъагъ

БлэкIыгъэ шэмбэтым, бэдзэогъум и 16-м, АР-м и МВД кIэлэцIыкIу гъэпсэфыпIэу «Турист» зыфилогъэм спортнэ-патриотическэ Юфтхьабзэ щызэхашэгъагъ. Ащ кино-логхэм якъулыкIу хэтхэр, ОМОН-м идзэкIолIхэр, волейболымкIэ МВД-м икомандэ, нэмыкIхэр хэлэжъагъэх.

Псэумэ апэу АР-м хэгъэгу кIоцI ЮфхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэм кIэлэцIы-кIуэхэм шуфэс къарыхыгъ, поли-цием иотрядхэм къулыкIу зэра-хъырэр къарагъэлъэгъунэу мы Юфтхьабзэр зэрафызэхашагъэр, ежъхэри зыкIаIэтымэ ахэм яса-тырхэм къахъуцонхэу къызэрэра-гъэблагъэхэрэр къариуагъ.

— КъыткIэхъухъэхэрэм пат-риотизмагъэ ахэлъхэгъэныр, полицием исатыр хэтхэм къулыкIу зэрахъырэр алъыгъэлэсыгъэныр, ежъхэми ар сэнэхъаткIэ къыха-хыным къыфэшэгъэнхэр пшъэ-рылгъ шъхьалэу тIэу мыщ фэдэ Юфтхьабзэхэр зэхэтэшэх, — къылуагъ ащ нэужым гушIэгъу тызыфэхъум. — КIэлэцIыкIу ибэхэр зыщалыгъ унитIу тащы-лагъ, тапэклэ джыри нэмыкI ла-герхэм ащызэхэтшон гухэлъ тил. ИлъэсыкIэ еджэгъур рагъэжъ-жымэ, еджапIэхэри ахэм къа-кIэлъыкIоштых.

МВД-м икинологхэм агъэсэ-гъэ хъэхэм къулыкIуэр зэрахъы-рэр, бздэжашIэр къызэраубыты-рэр, наркотикхэр къызэрагъоты-хэрэр, нэмыкI пшъэрылэу афа-гъэуцухэрэр зэрагъэцакIэхэрэр нэужым къарагъэлъэгъугъэх. Хъ-хэм яЮфшIаплэ, ячаныгъэ кIэлэ-цIыкIуэхэм лъэшэу зэрэшIогъэ-шIэгъоныгъэм ишыхъат бэрэ Iэ-гу зэрафытеуагъэхэр. ОМОН-м итехникэ, ащ идзэкIолIхэм къа-гъэлъэгъуагъэхэр анахъэу шъэ-ожыбыхэр ары зышIогъэшIэгъон дэдагъэхэр. Отрядым хэтхэм ахэр бэрэ акIэлъырытыгъэх, уп-чIэхэр атыратэкъуагъэх, нэужым полицием шагъэфедэрэ Iэшэ зэ-фэшъхьафхэр зэрэзэхэпхыштхэр къарагъэлъэгъугъ, зэрагъэфедэ-хэрэр къафалотатгъ.

Ащ буж ежэ лагерым щыIэ кIэлэцIыкIуэхэми яIэпэлэсэныгъэ, спортым ухъазырыныгъэу щыра-Iэр къагъэлъэгъуагъ. Полицием итемэ къызшагъэлъэгъорэ пла-

КIэлэегъэджэ ныбжыкIэхэр къыхахыштых

Гъэсэныгъэм иЮф нахъы-шIоу зэхэщэгъэным къызэрэди-лгытэрэмкIэ, специалист ныб-жыкIэхэр еджапIэхэм къащэ-лIэгъэнхэмкIэ зэрахъащт Юф-тхьабзэхэм яплан апэрэу Мые-къуапэ шаштагъ.

Къэлэ администрацием гъэ-сэныгъэмкIэ и Комитет къызэ-рэщытIуагъэмкIэ, кIэлэегъэ-джэ кадрэхэр «ныбжыкIэ зэ-рашIыштхэм» лъэныкъо заулэ-хэмкIэ Юф дашIэшт.

АпэрэмкIэ, шэпхъэ-правовой базэм зэрэдэлэжыштхэр пла-ным къыхеубыгъ. Ащ ипшъэ-рылгыр — кIэлэегъэджэ ныб-жыкIэхэм ялэжъапкIэ къэлэ-тыгъэныр. ЯтлонэрэмкIэ, езы-гъэжъэгъаIэхэм методическэ ыкIи егъэдженым хэшIыкI

физиIэхэм яIэпыIэгъу ягъэ-гъотыгъэныр. ЯщэнэрэмкIэ, Адыгэ къэралыгъо универси-тетым ыкIи кIэлэегъэджэ кол-леджым ястудентхэм Юф адэ-шIэгъэныр: практикэр акIуфэ ныбжыкIэ сэнэушхэр къыха-хыштых.

Ащ нэмыкIэу, профессио-нальнэ Iэпэлэсэныгъэу алэкIэ-лыр къыхэгъэщыгъэнымкIэ кIэлэегъэджэ ЮфшIэныр езы-гъэжъэгъаIэхэм азыфагу зэнэ-къокъу мы илъэсым щызэха-кIэшт. КIэлэегъэджэ ныбжыкIэ-м иЮфшIэн фэгъэхъыгъэ «Iэнэ хъурае» ыкIи нэмыкI Юфтхьабзэ гъэшIэгъонхэу а сэ-нэхъатым имэхъанэ зыкъегъэ-Iэтыгъэным фэIорышIэштхэр рагъэкIокIыштых.

Евгений Аганиныр. Джащ фэдэу а узым эпхыгъэу ветеринарнэ-профилактическэ Юфтхьабзэу зэрахъащтхэм афэгъэхъыгъэу

Гъэло-рышIаплэм ипашэу Влади-мир Бурлаковым доклад къы-шIыгъ.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

Псынклэу, чэнагъэ фэмышъоу лэжъыгъэр лутхыжъын!

ЮНЫГЪУ-2011-рэ

Республикэм коцым илухыжъын
бэдзэогъум и 19-м ехьулэу
зыщынагъэсыгъэр

Районхэр	Гектар пчъа- гъуу йуахы- жъыгъэр	Гектар пчъа- гъуу йуахы- жъыгъэр	Тонн пчъа- гъуу къахы- жъыгъэр	Зы гектарым центнер пчъагъуу кыражъыгъэр
Джаджэр	23894	13464	60487	49,9
Кошхьаблэр	15533	4806	19801	41,2
Красногвардейскэр	12863	6845	32924	48,1
Мыекьуапэр	4203	1933	5074	26,2
Тэхьутэмыкьуаер	1818	1142	2501	21,9
Теуцожьыр	6251	3809	14213	37,3
Шэуджэныр	13246	5947	26794	45,1
къ. Мыекьуапэ	2825	1245	3453	27,7
Адыгэкъал	360	250	500	20,0
РеспубликэмкIэ	80993	39441	165747	42,0

Заурбый икомбайнэхэр

Кошхьаблэ къоджэ псэуплэм щызэхэщэгъэ мэкъумэщышлэ-фермер хьызмэтшлалэу Хьот Тимур зипащэм ирапс хьасэу йуахыжъырэм тызэклом, хьэсапэм комбайниплI щызэхэщэгъэ. КызыралауагъэмкIэ, чэщым осэпсэу кьехыгъэр тыгъэм «решьу-фэ» ежэхэщэ щытых.

— Мы комбайнэхэр зэкIэ «Енисей», — кытфелуатэ чыплэм тыкъэзыщэгъэ Штымэ Султланэу Кошхьаблэ районым мэкъу-мэщымкIэ игъэlorышлалэ ипащэ. — Мыхэр зэкIэ МТС-у районым итыгъэм иягъэх, джы ахэр фермерэу Алхьо Заурбый ыщэфыжъыгъэх. Ежъ фэгъэзэгъэ лэжыгъэр зеугъонжым, фермерхэу районым исхэм адэлэпылэу ригъэжъагъ. Ары мы комбайнэхэри Хьот Тимур кыфэзэгъэлауагъэхэр.

Рапсыр гектар 60-мэ Хьот Тимур къащигъэкIыгъ. Ащ илухыжъын хэлэжъэр комбайнерхэу

Ашъыбэ Аскэрбый ыкIи Мэкъоо Хьазрэт кызыралаорэмкIэ, зы мэфэ йофшIэгъум якомбайнэхэмкIэ гектар 30 фэдиз йуахыжъы. Арышъ, джы зыхэтхэ хьасэр мэфитIуагъэ аугъонжыщт.

— Мэфэ кIыхьэм лэжыгъэм илухыжъын фэгъэзагъэхэм ящыклагъэхэр зэкIэ афешьогъэкъуха? — теупчIы Хьот Тимур.

— Псэу зэшъошхэр игъом къетэгъэуалэ, губгъом къафэтэщэщ шэджэгъуахши, пчыхьэ-шъхьахши щятэгъэшIы, — ело фермерым.

Тыгъуасэ телефонкIэ макъэ кызырэтагъэлуагъэмкIэ, рапс хьасэм илухыжъын фермерым ыухыгъэу икоц иугъонжыын джы йоф дешIэ.

Сурэтым итхэр: «Енисейхэм» атесхэ комбайнерхэу (сэмэгумкIэ кьебгъэжъэнышъ) Мэкъоо Хьазрэт, Бакне Альбертрэ Рамилэрэ.

Тезыхыгъэр Iэшъынэ Аслъан.

Гъэбэжъу огъот, Мэдин!

Дышъашъор зытеорэ лэжыгъэр зэрыз автомашинэр гъобэкъое фермерхэм ямеханизированнэ хьамэ кылохьэ. Рулым кIэрысыр районымкIэ анахь опытышхо зилэу, ильэс кьэс лэжыгъабэ кьэзыхыжъэу Шъхьэлэхьо Мэдинэ ыкIо нахыжъэу Адам. Ащ псынклэу ятэ пэгъокIышъ, хьамэм кытырымгыахьэу, ащ кышпэлут якъакъыр ин чIэгъахьэшъ, коц сэмэшхоу шъхьафэу щылым хырегъэтакъо.

Ащ ыуж яти ыкIуи кытэкIуалэхэи сэлам зэтхыгъэ кьодыу джыри автомашинитIу зэуж итхэу кызыралаорэмкIэ. Мэдинэ кьелэ: «Рэмэзан, угу хэмгыгъэкI, автомашинэхэр псынклэу стIупшыжьынкIэ, кьэзгъэзэгъыщт, ащ нэс тилофхэм языхэт кIалэм кыпфиотэщт». ЕтIанэ кызыр-джэкIышъ, шъаом кьырело: «Зымыгъэгужь, узынэсыжъкIэ механизаторхэр шэджэгъуахшэм къашъушхэ».

— Чыгу гектар 500-м ехьу тэгъэлажэ, — ыкIэлэнт кьырегъагъэ кIэлэ лъэкымэу сапашъхэ ит Шъхьэлэхьо Адам. — Тифермер хьызмэтшлалэ ыцIэр «Парус». Тыгъэгъазэу тилэр гектар 300, натрыфыр гектар 50-м кьехьу. Ахэм языхэт дэгъу, культивацие тшIыгъахэ, хьасэхэр къабзэх.

Корр.: Коц гектар тхьапша лухыжъынэу щытыр? Хыныгъом сыдигъуа шъузыфежъагъэр?

Шъ.А.: Бжыхьэсэ дэхэкIае псым тшIуигъэкIодыгъ. Лутхыжъынэу кытфэнагъэр гектари 130-рэ. Ащ иугъонжыын тыфежъагъ. КомбайнитIу йоф ашIэ. Ахэр IэкIыб хэгъэгухэм къащашыгъэх, кьутырэу Петровым дэт хьызмэтшлалэм ипащэ кытфигъэкIуагъэх. Апэрэ мафэм чэщым осэпсыр кьехынэу регъэжъэфэ йоф тшIагъэ. Гектар 50 фэдиз лутхыжъыгъах. Гектарым центнер 50-м кышчымыкIэу кьэтэу ары кызырэтлгытэрэр.

Корр.: Непэ коцыр кIэзыгъэ фэмышъоу игъом угъонжыгъэным нэбгырэ тхьапша хэлажъэрэр, сыда анахьэу шъуналэ зытежъугъэтырэр?

Шъ.А.: Тяти, сэри, зэш-зэ-къошхэри тызэхэтэу нэбгыриплI тызэрэхьурэр. Сшынахыжъэу Славик автомашинэмкIэ комбайнэхэм лэжыгъэр къакещы. СшынахыкIэу Байслъан тракторым тес. Урыс кIалэх комбайнэхэм йоф азыгъашIэхэрэр. Хьасэм хэтых псыр зэрыт бочкэр кьэзыщэгъэ ыкIи пхьэлэшэр зыпышIэгъэ тракторхэр. Йоф зэрэтшIэхэрэ тракторхэри, автомашинэхэу комбайнэхэм лэжыгъэр къазэрэкIэтщыхэрэри тэтых. Игъом зэкIэ тэгъашхэ, пси нэмыкIэу ящыклагъэхэми ащыдгъагIэхэрэр.

Корр.: Зичыгу Iахьэр шъулэжыхэрэм, комбайнерэу йоф эжъугъа-шIэхэрэм сыда яшъу-тырэр?

Шъ.А.: Зичыгу кытфэгъэ-загъэхэм Iахь пэпчэ коц килограмм 500-рэ тыгъэгъэзэ литрэ 20-рэ ятэты. Комбайнерхэм гектарэу йуахыжъыгъэ пэпчэ сомэ 1800-рэ ятгыщт.

Корр.: Хьамэм лэжыгъэ телъэу тлэгъурэр, складхэм занклэу ачIэшотакъо. Сыда ар кызыралаорэм? Хыпкьхэм сыдэушхэу шъуадэ-лэжъэщтэ?

Шъ.А.: Тифермерхэм колхозым ихьамбарыгъэхэр зэкIэ бэджэндэу аштэжыгъэх. Макъэ кызырэтагъэлуагъэмкIэ, чIыопсыр кызыралаорэм, кьешыщтэу ары. Джары зэкIэми яхьамбархэм коцыр закIырагъэкIу-рэр. Хыпкьхэм йоф. Коцыр йузыхыжъыр комбайнэхэм уарэр кызыралаорэмкIэ, хьасэм кы-хатэкъошъ. Комбайнэхэм йофшIэн зэраухэу тракторэу Т-150-м диск онтэгъур пышIагъэу хыпкьхэр зэхэсупкIэгъэщтых. Тыгъэгъэзэ ыкIи натрыф хьэсэ залэу лъагъу джыри зыкъэзымы-Iэтыгъэхэри культивацие тшIы-щых.

Ащ ыуж илофхэр зэрегъафэ-хэщ, фермерэу ыпшъэкIэ зигу-гу кьэтшIыгъэ Шъхьэлэхьо Мэдинэ кытэкIоллэжъы. КIалэм йофшIэнхэу гъэцкIэгъэнхэ фае-хэр кыфепчыхьэшъ, етIупшы, етIанэ тиупчIэхэм джэуапхэр кьаритыжъэу регъажэ.

— Узэрэдэлажэ чыгуыр кы-зэрэотэжыщтыр, — ело ащ. — Апэрэ фермерхэу тичылэ йоф щызышIэнэу езыгъэжъагъэхэм сачыщ. КьыхэкIыгъэп зы ильэ-си лэжыгъэ дэгъу кьэсымыхы-жъэу. ГьэрэкIо коцым гектар телъытэу центнер 47-рэ кьитхы-жыгъагъ, тонн 640-рэ кьэтхы-жыгъагъ. Ащ ыпэрэ ильэсым коц тонн миным ехьу тыхьам-бархэм къадгъэоллэжыгъагъ. КьыхэкIыгъэх ильэсхэр тонн 1500-м ехьу кьэтхыжъэу. Мы-гъэ тыхьамбар коц тонн 620-рэ кьедгъэоллагъ. Джыри гектар

40 фэдиз кьытфэнагъэшъ, ко-цэу тыугъонжыщтыр тонн 700-м кьехьушхт. Гектар пэпчэ центнер 50-м шIокIэу кьитхы-жынынэу кьитэдзэ. ЗишIуагъэ ащ-кIэ къаколэрэи кьэслон. Тыдэ-шъхьахэрэп, сыд фэдэ йофшIэни агротехникэ пьрытым кьызыралоу тэгъэцкIэ. ГьэрэкIо бжыхьасэ-хэр игъом хэтлхьагъэх, лэжы-гъэшхо кьэзытыщт коц лъэпкы-шIух дгъэфедагъэхэр. Гектар пэпчэ минеральнэ чIыгъэшIу килограмм 60 дыхатлхьэзэ тпхыгъэ. Гьатхэм чIыгъэшIу-хэмкIэ коц хьасэхэм тIогъогогъо тьащIушIагъ. Апэрэм аммиачнэ селитрэу килограмм 100, ятIо-нэрэм килограмм 200 гектар пэпчэ IэкIэдгъэжъагъ. ХьэцIэ-пIацIэхэр, уз зэфэшъхьафхэр, цIыраужьхэр ахэзгъэкIоды-кIышхэ уцхэр атетыухагъ.

Корр.: Мыгъэ чылапхьэ-хэмкIэ шъуилоф сыдым тета?

Шъ.М.: Дэгъух. Ахэр тшэ-фыщтхэп, тэ кьэдгъэкIыгъэх. Дгъэфедашхэр чылэпхьэ лъэп-кышIухэу «Грация» ыкIи «Та-ня» зыфилохэрэр арых.

Корр.: Техникэу уищы-клагъэр зэкIэ уила?

Шъ.М.: СимиIэ закъор лэжы-гъэр зэрэлупхыжыщт комбайнэр ары. Сомэ миллион зыбгъушI ащ ыус, сщэфынкIэ имыщыкла-гъэу кысэдзэ. Автомашинэу ти-лэр екъу. Марышъ, комбайнэхэм лэжыгъэр автомашиниплIмэ къаклашъ. Тракторэу, нэмыкIэу сищыклагъэхэри екъух.

Корр.: Коцми, нэмыкIэхэ-ми якъэхьыжъын мыл-ку дэхэкIае текIуадэ. Феда йофэу узпылтыр?

Шъ.М.: Кьин тызпылтыр. Ильэс псаум гъэпсэфыгъо тилэп. Гъэстыныпхьэм, техникэм, чIы-гъэшIухэм ауасэ ренэу кьыхэ-хьо. Кьызыралаорэр тилэжы-гъэ ыуас. Кьэтхыжъыр лэжы-гъэр тэрэзэу лудгъэкIыжъын тлэкIырэр. Бензин литрэр сомэ 26-рэ, коц килограмммыр сомэ 5-м ехьурэр. Мы йофым гъу-нэ горэ фэхуным тышэгугъы. Джарэушхэу тыгугъэзэ тэлажэ. ТлэкIэ кьэдгъанэрэр. ТхьэмкIэ шыкур, тилофхэри дэхэкIаеу кIэкIых. Мыгъи тилофхэр дэи-хэп. Титыгъэгъэзэ ыкIи тинатрыф хьасэхэми ятэлгъэ дахэ, ахэми зэрэтлэкIэу тыгугъу, бжыхьэ лэ-жыгъэхэм яхэлхьани зыфэтэ-гъэхьахы.

Гъэбэжъу огъот, Мэдин! Ренэу уищытху яогъалошъ, уикIа-лэхэри дэгъоу кызыралаорэм-жъэшъ, тыпщэгъушIуыкIы.

Тхьауегъэпсэу.

Р.С. Нэужым зэрэздэгъэ-шIагъэмкIэ, Мэдинэ йоньгъор духыгъ. Хьамбарым ригъэоллэ-жыгъэр коц тонн 700, гек-тар пэпчэ кьырыхыгъэр цент-нер 53-м нахыб.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итыр: Шъхьэлэхьо Адам.

Нэжубгъор зыгъэхьахыгъэр
Лэжъыгъэр Хьаджэрэтыбый.

БлэкIыгъэр плъэгъу пшIоигъомэ...

хэу щыпхэу кыпшIошIы, ау блэгъу уакIэрыхъу анэгъу узыкIа-плъэкIэ, псэ зы-пыпхэу, кэгъушы-лэштхэу кыпшIэ-хъу.

Лъэпкъым кызызэпчыгъэ гъогу кыным, ар зэрэдунаеу щитэкъухагъэу зэрэпсэурэм уарегъэгупшысэ, адыгэм ыгъэфедэщтыгъэ унэгъо хъапшып-

хэм ащыщхэр мыш щыолъэгъух.

Адыгэхэр зыщыпсэуштыгъэхэ чыгухэм якартхэр, ижыкIэ тырахыгъэгъэ сурэтхэр, тхылхэр шэфым хэшIыкIыгъэ пкыгъохэм кыкIэлъэкIох.

— Экспозицием игъэхъазырын ошIэ-дэмышIэу сыгу кыкIынэу хъугъэ, — кыIуатэ Къоджэ Людмилэ. Ар Агуй-ШапсыгъэкIэ заджэхэрэ кыуаджэм щыщ. Исэнхъат тарихым е искусствэм япхыгъэу щытэп, блэгъэуи якIуалIэрэп. Людмилэ кыалэу Санкт-Петербург дэт Урысые кызралыгъо гидрометеорологическэ университетыр кыухыгъ, экскурсоводэу мэлэжэ. ИкIыгъэ илэсым Санкт-Петербург шэфым хэшIыкIыгъэ фигурэхэм ямузеу дэтым илофышIэхэм нэлуасэ афэхъугъ, Иоф адишIэ-нэуи ригъэжыагъ.

— Мэхъанэшхо ястэу фигурэ зэфэшхъафхэм яшIын сыфежыгъагъэп, — бзылфыгъэм игушыIэ лъэгэкIуатэ. — Хы ШуцIэ Iушъом кыкIохэрэм мы чыгужым ижыкIэ кыщегъэжыагъэу щыпсэуштыгъэ адыгэхэм якъэбар язгъашIэ сшIоигъуагъ. Зыгъэпсэфакло е зыплыхъа-

кIо кыкIорэ цыфхэм зи зэрэтхамышIыкIырэм заулэрэ сшхъэкIэ сеутэ-кIыгъахэу щытыгъ. Краснодар крайми Адыгеими яблэкIыгъэ уахътэ икъэбар хэшIыкI гори зэрэфырма-лахэр синэрылгъэу. Ащ сыкыпкы-рыкIызэ, пкыгъо зэфэшхъафхэм-кIэ адыгэ лъэпкъым итарихы, ишы-лакIи, икультури кыгъэхъэрэ цыфхэр ащызгъэгъозэнхэу сыфэягъ.

Людэ ахэм яэскизхэр еж-ежы-рэу ыгъэхъазырыгъэх. Иунэгъо мыл-ку хилхыи ахэр Санкт-Петербург

позиции зыригъэушъомбгъу шIо-игъу, ТIопсэ районым адыгэ этногра-фическэ комплекс кыщызэIуихы-нэу фай.

— Мыщ фэдэ проект зы илэс-кIэ зэрэмыгъэпсышъуштыр кызы-гурIо, сэ сизакъоу ащ бэ сфыхэ-шIыхъаштэп. Комплексыр зытетышт чыгур кыдэхыгъэн, ащ унэ тешIы-хъэгъэн фае. Ахэм ахъшэхуи, Iэпы-лэгъуи ящыкIагъ. Арышъ, чыпIэ зэ-фэшхъафхэм кыарыкIэу кытхэхэ-хэрэм адыгэ лъэпкъым итарихыи

Курорт кыалэу Шъачэ тарихым имузеу дэтым кыщызэIуахыгъэ экспозициякIэр кызыгъэхъазырыгъэр Къоджэ Людмил. Ар ТIопсэ районым ит псэупIэу Новомихайловскэм щэ-псэу.

Музеим илофышIэхэм шэфым хэшIыкIыгъэ пкыгъохэм сяплынэу сызэрэкIуагъэр ясэIом, экспозициер зыдэшыIэ ятIонэрэ этажым сачагъ.

Залым узэрэчлахэу блэкIыгъэ уахътэм фэогъэзэжы. Экспозици-ем «ЛэшIэгъухэм кыапхырыкIы-гъэ Черкесиер» зыфилоу цIэу фашы-гъэмрэ уанэгъу кыкIэуцорэ пкыгъо-хэмрэ зэпхыгъэ шыпкыгъэхэу зэрэщы-тым нэмыкIэу ижырэ лъэпкъэу ахэр зыхэхэр чышIыхъашъом зэрэтетыр кыбгурIо.

Мары зэпэIутых Хъан-Джэрые, Бэрсэй Умарэ, Иван Грознэмрэ ишхъэгъусэу Мариерэ, адыгэпшхэу Iэнэ хъураем пэсэу зэдэгущыIэхэрэр, нэмыкIхэри.

Ахэм кыкIэлъэкIох адыгэ кIэлэ ныбжыкIэ пагэу шым тесыр, кыо-шынкIэ псы кызыхырэ адыгэ пшъэ-шъэ ишыгъэр, сабийхэр, кIэлэ Iэтэ-хъохэр... Апэу ахэр зэкIэ зетекыагъэ-

кышчаригъэшIыгъэх. Джарэуштэу апэрэ экспозициер ыугъоигъ, Адыгэ Республикэм, Краснодар крайм ирай-он зэфэшхъафхэм ямузейхэм кыа-щигъэлъэгъуагъ. Мы уахътэм кыалэу Шъачэ гъэмафэр екIыфэкIэ Людмилэ иэкспозиции цыфхэр щеплхынхэ алыэкIышт.

Еж кызыэриIорэмкIэ, тапэкIэ икс-

икультури ядгъэшIэнхэм фэшI про-ектыр, сьд икыныгъэми, дгъэцэкIэ-нэу сыфай. Сэ сызщыщ шапсыгъэхэ-ми, зэрэадыгэ лъэпкъэуи сызэхашы-кIынэу ыкIи Iэпылэгъу кысфэхъун-хэу сачэгугъы, — кызырэдэхъу-щтым ицыхъэ телъэу еIо Людмилэ.

НЫБЭ Анзор.

ЗэдэгущыИэгъум ыгъэрэзагъэх

Тигъзет кызэрэщыхэтыутыгъагъэу, Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевыр Налщык щалуклагъ Темыр Кавказым щыпсэрэ быслъымэнхэм ядинлэж пашхэм. А зэлуклэгъум хэлэжъагъэх Урысыем цызэхэщэгъэ быслъымэн дин организацие анахь инхэм япашэхэри. Иофтхъабзэм мэхъанэу илэр кыдэтлътытзэ, ар зэрэклагъэм, Иофыгъоу кышчалэтыгъэхэм нахь игъэклотыгъэу непэ кьатэтэгъагуцылэ муфтиеу Емыж Нурбый.

**— Нурбый, клэклэу ты-
щыбгъэгъауэзэ тшлор-
гуагъ Урысыем и Прези-
дент зэлуклэгъу дышъуилэ-
ным лъапсэ фэхъугъэм.**

— Темыр Кавказым ис динлэжхэм гумэклыгъоу ялэхэм Президентыр ащыгъозным, ахэм зэшлорхыккэ амалэу кьафэдгъотын тлэкълыштхэмккэ джэнджэщэгъу тызэфэхъуным фэшл а зэлуклэгъур тищылэгъагъ. Урысыем имуфтийхэм я Совет ипашэу, шейхэу Равиль Гайнутдинрэ Темыр Кавказым щыпсэрэ быслъымэнхэм я Координационнэ совет итхьаматэу Исмахил Бердиевыр Дмитрий Медведевым зыфагъэзэгъагъ ащ фэдэ лъэлуккэ. Джаушгъэу Урысыем и Президент тылу-клэнэу, зэдэгущылэгъу дытиленэу хъугъэ.

**— Сьд Иофыгъоха ащ
кышчышъулыгъэхэр?**

— Зэлуклэгъум Иофыгъуабэмэ тащытегушылагъ. Пстэуи апэу Дмитрий Медведевым ипэублэ псалэ кышчыгъэхэщыгъ Кавказым мамырыгъэ илтынэм, тиньбыжыккэхэр гъогу пхэндж темыхьанхэм, динлэжхэр цыфхэм нахьыбэрэ ахэхьанхэм, Иоф адашлэным мэхъанэу ялэр. Лъэхъанэу тызыхэтым экстремизмэм, терроризмэм тапузужыным пашэ тызэкъоуцон, тыздэлэжхэн зэрэфаер джыри зэ кыккыгъэтхыгъ. Нэужым гушылэр чэзыу-чэзыоу аратыгъ зэлуклэгъум хэлэжхэр динлэжхэм.

Урал, Татарстан, Башкортостан ащыпсэрэ быслъымэнхэм ямуфтиеу Талгат Таджуддин Иофыгъоу зэлуклэгъум кыхилъхыгъэр тиньбыжыккэу дин шлэныгъэ зэзыгъэгъоты зышлоргохэр лэклэб

кьэрал тымыгъаглохэу Урысыем щегъэджэгъэхэн зэрэфаер ары. Диным имызакъоу, кьэралыгъоу ахэр зыщыпсэхэрэм илэ законхэри дэгъоу ашлэнхэм мэхъанэу илэр ащ кыхигъэщыгъ.

Шейхэу Равиль Гайнутдин игушылэ клэклэгъэми, кышлэтыгъэ Иофыгъом динлэжхэмккэ мэхъанэшхо ил. Ащ Президентыр цигъэгъозагъ быслъымэн диным фэгъэхыгъэ тхылъэу Урысыем кышчыдэдгъэккыгъэм инахьыбэр хэбзэ Иофышлэхэм «зэрэзэфашлэуагъ», ушъхыгъу зэфашъхыафхэр кьагъотыхэзэ, тхылъыбэ дгъэфедэн тыфимыгъэу зэрашыгъэм. Ежъ Равиль Иофшлагъи ахэм зыккэ ащыш. Ау дунаим тхылъ кытебгъотэнэпщтын зэккэми зэфэдэу агуккэ аштэнэу. Ащ фэгъэхыгъэу Р. Гайнутдин Президентым елъялугъ теологхэр, шлэныгъэлэжхэр зыхэт комиссие зэхэщэгъэнэу, а тхылъхэми, тапэккэ кыдагъэккынуу щытхэми арыклоштыр гъухэсыным фэшл. Дмитрий Медведевым ащ кыдыригъэштагъ ыккы кыхигъэхьожыгъ ахэм афэдэ тхылъхэр гъэфедэгъэнхэм фэгъэхыгъэ унашгъоу Апшгъэр Судым нэмыккы шшынуу зэрэщымыгъэр.

Темыр Кавказым щыпсэрэ быслъымэнхэм я Координационнэ совет ипашэу И. Бердиевым гушылэр зыратым, динлэжхэм ялэлу Президентым зерафигъэцэклагъэмккэ зэрэфэразхэр кылуагъ. Нэужым ащ ипсалэ кышчыгъэхэщыгъ кьэралыгъоу органхэмрэ динлэжхэмрэ Иоф зэрэздэгъшлэрэ шыккэр тлэклэу зэрэшлэомыгъэрэзыр. Правэухъумэкло органхэм, кыулыкъушлэхэм динлэжхэм, дин организациехэм ахэтхэм афэгъэхыгъэ Иофэу зэрэххэрэм Диндэлэжъаплэр шыгъо-

зэн фае. Иофыр тызэгъусэу, тызэготэу зэшлорхыныр нахь тэрэз.

Исмахилэ игугъу кышшыгъ кьалэхэм, станицэхэм жьугъэу кьащхэр зэрашагъэуцухэрэм гъунэ фэшлыгъэн зэрэфаеми. Мары шъушыгъуазэ ти Адыгэ Хаси а Иофыр мызэу, мытлоу кызэрилэтыгъэм, ау зэхьоклыныгъэ зэрэщымылэм. Конфессие пэпчэ итамыгъэ псэуплэхэм кьадигъэуцомэ, сыда хъуштыр? Лъэпкэ зэфэшъхыафыбэ зыщызэдэпсэрэ чыплэм сыда кьащыр зерищыклагъэр, сыд пашэ цыфхэм арэушгъэу зэмызэгъыныгъэ кьахэплъхьан фая? А еплъыккэ Президентым кыдыригъэштагъ ыккы ащ фэгъэхыгъэ унашгъоу шшынуу тыкыгъэгъугъагъ.

Хьадж зышлынэу фаехэм апае Урысыем квотэу кьыратырэр (мин 22-рэ) зэрэмаккэми Исмахилэ кышчыуцугъ. Быслъымэн миллион 25-м ехъу зыщыпсэрэ кьэралыгъом мин 30-м нахь мымаккэу квотэ кьыратынэу, УФ-м и Президент ащккэ лэпылэгъу кытфэхъунэу тызэрэщыгъуыгъэр рилуагъ. Ащккэ Дмитрий Медведевым ишуагъэ кыгъэккэонэу ары. Жэжугъэпшэным пашэ кьэсэлэ: Тыркуем илгъэс кьэс ащ фэдэ квотэу мин 80 раты.

**— Сьд фэдэ Иофыгъоха
о нахь кыхэбгъэщыгъэ-
хэр?**

— Иофыгъуиш кьэсэлэтыгъэр. Апэрэр ньбыжыккэхэм япхыгъагъ. Ахэм ащышхэр непэ гъогу пхэндж зэрэтэхьэхэрэм тэ, нахьыжхэм, тилажэ зэрэххэтыр кьэсэуагъ. Сыда плэмэ апшхэр гъэзэныгъэ зызыгъэгъотыхэрэм янахьыбэм Иофшлэн ялэп, Иофшлэлу зыдаккэрэ пэпчэ ищыклагъ «стаж зилэ» цыф. Адэ тыдэ ащ кырихышгъа а «стажыр» Иофшлэн амал шымылэм? Джаушгъэу ньбыжыккэхэм кьакулъхэзэ эзэхыгъэхэр, тутын, пивэ е квас ащыу урамым теуцох, зэрэдгагъэхэри пккэнчэ мэхъу. Е нахь дэижьыр — бзэдэжшлэ купхэм зыхахэх, доллархэр кьэзыгъэ-

лъэгъухэрэм мзым дыхэхьэх... Бэмэ агу кысэбгъэ арэушгъэу зэрэсэлорэмккэ, ау мы зэлуклэгъуми ар кыхэхэслъхыагъ — илгъэс 75 — 80-м нэсыгъэхэу Иофшлэпхэм алултхэм ачылплэ ньбыжыккэхэр игъэхьэгъэнхэ фае. Нахьыжхэм япхыгъэхэу ньбыжыккэхэр илгъэс зытлэм агъэсэнхэу шлыгъэмэ дэгъу, Иофшлэн цыфхэм ягъэгъотыгъэнымккэ гупчэу чыплэхэм ащылэхэм ахэм, ньбыжыккэхэм, лэжъапккэ кьаритыгъэ. Сыдэушгъэу шлыгъэми, ньбыжыккэхэм ренэу Иоф ашлэнэу мыхъумэ, тинеушырэ мафэ зыфэдэщтыр кьэшлэгъуае.

Ятлонэрэ Иофыгъоу Президентыр зыщызэгъэгъозагъэр Краснодаррэ Шъачэрэ мэщыт адэтшлыхьаным пашэ илгъэс зытфых хъугъэу чыгу кьапытхын зэрэтымылэккыгъэр ары. Мары бэмышлэу Шъачэ яенэрэ чылысыр кышчы-зэлуахыгъ, ау а кьалэм зы мэщыт пашэ чыплэ кьышагъотын алгъэкырэп. Тхьагъапшгъэ дэт мэщытым быслъымэнхэр клокхэзэ ашлынэу ары кьыталорэр, ау ар километрэ 70-ккэ Шъачэ пэчыжэ. «Олимпийскэ кьуаджэм» чылысым готэу мэщыти шашлынэу ары, ау ари километрэ 40-ккэ мы кьалэм пэлудзыгъ. Шъачэ непэ быслъымэн мин 25-рэ фэдиз шэпсэу.

Джащ фэд Краснодари. Ащ нэбгырэ мин 60 фэдиз быслъымэнэу дэсыр. Чылыс 20 дэт, ау зы мэщыт шытшын тлэккырэп. Ахьщэп тызэралгъуэрэр, чыгур ары нахь. Зы дин организаций нэмылэми Краснодар регистратсие шытшын амал дгъотырэр, сьд ушъхыагъу кьагъотымы, кьытфадэрэп. Ау ахэм афэдэ организациехэм мэхъанэ ял регионным рэхъатныгъэу илгъыр гъэпытэгъэнымккэ, быслъымэнэу ащ чыпсэхэрэм ашлэрэм нахь тыщыгъозэнымккэ.

Ящэнэрэ Иофыгъоу зэлуклэгъум кыхэхэслъхыагъэр СМИ-хэм афэгъэхыгъагъ. Зигугъу кьэсшлыгъэр республикэм ис лъэпкхэм нахьышлэу талгылэсыным фэшл общественнэ организациехэм, хэбзэ кьулыкъушлэхэм, динлэжхэм тызэгъусэхэу «лэнэ хъураехэр» телевидением цызэхьытагъащхэзэ ашлэхэмэ, цыфхэм а чыплэм улчлэхэр кьатыхэмэ, тэри джэуапхэр ядгъэгъотыжыгъэ Иоф адатшлэмэ, нэбгыришгъэ пчъагъэмэ а зы чыплэм, а зы уахьтэм

тызэралгылэсыштыр, улчлабэ щыгъэзыгъэ зэрэхъуштыр ары.

Зэлуклэгъум тыщытегушылагъ быслъымэн телеканалэу чэщ-зымафэм зэпымыоу Иоф зышлэштыр шылэн зэрэфаеми. Ащи Президентым кыдыригъэштагъ, а лэзныкыомккэ Иоф ашлэнэу тыкыгъэгъугъагъ.

**— Зэлуклэгъур зэрэклагъэм
шъуигъэрэзагъа?**

— Иофыгъоу динлэжхэм кьалэтыгъэхэм зэккэми зырызэу кьащыуцузэ, клэухым Дмитрий Медведевым иеплкъыккэхэм тащигъэгъозагъ, джэуапхэр кьытыжыгъэх. Ахэм ащышхэр ыпшгъэккэ кьышчытлуагъэх. Зэлуклэгъур лэзшэу тыгу рихыгъ, шъхэхыгъэ зэдэгущылэгъу дэгъу зэдытилагъ. Джэуапэу ащ кьытыгъэхэм афэгъэхыгъэу кыхэхэслъхыгъэн фае дин гъэсэнныгъэ лэклэб кьэралыгъохэм ащызэзыгъэгъотыгъэ ньбыжыккэхэм мыщ кьызагъэзэжккэ аттестацие щарагъэккыгъэ ашлын фаеу зэрилыгъагъэр, ахэр зыщыпсэхэу чыплэм илэ хэбзэ-шапхэхэм атэтэу Иоф ашлэн алгъэккышт-амылгъэккыштыр гъэуназыгъэным фэшл.

Президентым тыкыгъэгъугъагъ мэщытхэм апае чыгу кьатынымккэ пэрыохэу тапэккэ шымылэ-щтэуи.

Зэлуклэгъум тыщытегушылагъ муфтийхэм ящылэныгъэ ищынэгъончъагъэ епхыгъэ Иофыгъоми, Кавказым щыпсэрэ динлэжхэм ащышхэр аулыкхыу бэрэ кьызэрэхэккыгъэрэм фэшл. Джащ фэдэу хьапсхэм, дзэ частхэм динлэжхэр адэхьанхэм бырсырыбэ кьызэрэпыккырэри щыгъэзыгъэн зэрэфаер кьышчытлуагъ, дин зэфэшъхыафхэр зылэжыккэрэ цыфхэм яклэлэцкыккэхэм азыфагу зэгурьлоныгъэ, зэкъошныгъэ зэфышчытыккэ илтынэм пашэ ахэм зы лагерь зышагъэпсэфын амал ягъэгъотыгъэзэ шлыгъэмэ шуагъэ кьызэрехьыштыри динлэжхэм кыхыагъэныгъэ.

Урысые Федерацием и Президент осэшлэ кьыфишлыгъ динлэжхэм ялофшлэклэ, кьытккэхьухэрэ ньбыжыккэхэм плуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэнымккэ тишуагъэ кьэдгъэккэонэу кьызэрэтшыгугъырэри кылуагъ. Тызэргугурылуагъэр зэхэтшлагъэ, ащ кьуачлэ кьытеты.

**ЖАКІЭМЫКЪО
Аминт.**

Игъогу зафэшъ, мэусэ (Хъут Сарэ иапэрэ тхылъ фэгъэхыгъэ гушыл)

Хьэшхуанэккэо ллакъом кыхэхъухыагъэу, унагъо зехъэм Хьутхэм ащыш хъугъэ Сарэ итхыгъэхэм, иусэхэм, истатыхэу плуныгъэм, адыгагъэм афэгъэхыгъэу «Адыгэ макъэм» кышчыиутыхэрэм бэшлагъэу салэпллэ, сыкъяжэ. Нафэ кысфэхъу итворческэ амалхэм хэшшыккэу зэрахыгъахэрэр, усэ ушъагъэхэм, прозэу усэ шапхэм итэу кыхиутыхэрэм гушшысэ лъэшхэр уагъэшлэу зэрэщытхэр.

Бэклае шлагъэ «Адыгэ макъэм» сыкызымыгъагъэр, ау непэ кьэлэмыр кьэзэзыгъэштатгъэр Хьут Сарэ итхылыгъэу «Нэфын» зыфилоу синьбджэгъу Къэзэнэ Юсыф кысфаригъэхыгъэу сапашъхэ илгъыр ары. Тхылъыккэ кызысэлэклахэккэ апэрэу сызэпллырэр пчъагъэу кьыдагъэккыгъэр ары. Сеплымэ — 500. Адыгэу нэбгырэ мин 100-м ехъу зырысым ар сыдэу шыхъун?! Етланэ гушылапэр зыем сеплымгъ. Ар зэлъаширэ журналистэу Къэзэнэ Юсыф. Ащ семьджемэ мыхъунэу сишлыгъ. Ежъ авторым ипэублэ гушылэ сидым ымыуас. Зынэмысыгъэ шымылэу кысшлэшлы: бзэм, плуныгъэм, унагъом, ны-тыхэм шулгъэгъоу афэшлын фаем, чылопсым изытет...

Зэккэ усэу тхылъым дэтмэ кьаплэ-лэныгъ, кьаплтхыллэны хьой, ау а зэпстэури гъэзетым ишапхэхэм арыфэнэп. Нэфынэм дахэу филуагъэр, мэхъанэу ритыгъэр, гугъэу рипхыгъэр гъунэнч. Ары ыккы зэрэщытыр. Шоу шылэр зы-

щыхъурэр нэфынэр ары, ем игъогур шуныккыр ары. Усэ шапхэм илэ прозэу «Нэфын» зыфилоуэм цыф лүшэу, сэнаушчыгъэ зыхэлъэу, бзэ хьалэмэт зылулэ Сарэ зыкышчызэлуйхыгъ. Шушлагъэу авторым илэр ащ кыгъэбаигъ.

Янэ-ятэмэ афэгъэхыгъэу тхылъым дэтхэм нымрэ тымрэ яшулгъэгъу гъунэнчэ хэтрэ лъфыгъи зэрагъэфабэрэр кьыралотыккы. Тэщ фэдэу зянэ-зятэхэр кьэзымышлэжыхэрэм члэнагъэу тилэр зэрэгъунэнчэр, ным е тым яшулгъэгъу зытемыпсэгъэ сабыр зэрэнасыпынчэ дэдэр кыуегъашлэ.

**Жьогъо дэхитлоу шъусилэу,
Сыгъашлэ шъурыкхэнагъ.**

Адыгабзэм ибаиныгъэ, идэхэгъэ, ньдэлъфыбзэр плулын зэрэфаер гу-клэ зэхьуегъашлэ егъашлэм сабыххэм яплун пылгыгъэм нусэ.

**Синьдэлъфыбзэу — сабаиныгъ!
Сызылэтыгъэу, сызгъэдэхэгъ!
Озгъотыллагъэр — сьгъэбзэ кьабз!
Дэхэгъэ пстэумэ анахъэу
Зэрэлэт сиадыгабзэ.**

Республикэ тилэ зэрэхъугъэми регъу-шхо усакор.

**Нарт Саусырыкыо
Уигъыры ипчэу.
Игушлуагъошгъ нэфыр
Шыр кышчыгъэдэжэу.
Шыбгъэгъу лэтыгъэм
Шугъэм тыфицэшт.
Республикэ ньбыжыккэ
Ыгу ыгъэнытэшт.**

Клалэхэмрэ пшъашгъэхэмрэ язэфыштыккэхэр, ахэр зэрэзэфэсакъыжыныхэ фаер тхаклом кыхегъэщы, зэрэадыгэхэр ащымыгъушхэу янамыс кьаухъумэнэу кьаджэ.

**Шушлэ гъогум рыклошъугъэм
Лъэуж дахэ кьыфэнэжы.**

Сьд фэдиз гъэсэпэтхыда ахэпхын плэклыштыр «Зэгъатхэрэ ньбыжыккэ-тлэмэ афэгъэхыгъэ шуфалохэр» зыфилоуэм. Ар шылэныгъэ псэу. Жьыгъор зынэмысын зэрэщымылэри гу-клэ зыдылыгъ авторым. Ар кьеушыхыаты «Жьыр зыпыгъыр лъэплэштат?» зыфилоуэм. Илфыгъэмэ, игупсэмэ шулгъэ-

гъоу, гуфэбэныгъэу афырилэр зэрэгъу-нэнчэр анахь сатыр дахэхэмккэ Сарэ альегъэлэсы.

**Алахъэу таишъхыагъы итым
Ишулгъэгъу кыпллыгъэсын!
Шу дэдэ узэрэслэгъоу,
Тхьэ лъаплэм укыгъэгъунэн!**

Ауштэу кышчелэ ышпхъунахыккэ фэгъэхыгъэу ытхыгъэм.

Гу кьабзэм, шулгъэгъум шылэныгъэм чыплэ зэрэщырылэри авторым кыхегъэщы.

**Шулгъэгъу кьабзэм илэзэгъур
Зыгъотыгъэм ергъашилу!**

Чылопсым изытети егъэгъумэккы Сарэ, дунаим техъухьэрэмэ алгъэпллэ, зэфэхьысыж гъэшлэгъонхэри ешлэх. Тхылъым иаужырэ усэу «Зэрэпсаоу уипхъотэшт» зыфилоуэм гумэккэ горэм узэлъырегъаштэ.

Уцыфмэ — цыфыгъэ, уадыгэмэ — адыгэгъу, ухъулыфыгъэмэ — шъхыаккэ зэрэуилэн фаер, убзылыфыгъэмэ — уинамыс икьэухъумэн, уилыфыгъэхэмккэ шысэтэхьыплэу узэрэщытыштыр жэбзэ чанрэ гушшысэ куурэ зилэ тхаклоу, Алахьым гъэ мин кьызэригъэгъэшлэн Хьут Сарэ мы тхылъ цыкълум кьышчыгъэлэгъуагъ. Иапэрэ тхылъ «Гъогумаф!», ежъ усаклэм «Ублэплэ мафэ Тхьэм фешл!» есэлэ. Гъотыр, хьхьор, псауныгъэ пытэр уигогъухъу, Алахьым бэ зэригъэгъэшлэштхэм ащыш уишлынэу сыпфэлалэ, Сар!

СТІАШЪУ Майор.

Гъобэкъуай.

(Къызыкълъыкълорэр
бэдзэогъум и 12-м
кыдэкълъыгъэ номерым ит).

Ахэм язэкъуагъэп, жьгъэйклаехуэ на-
шэхэри учышъуабзэхуэ ыкли гъожьыб-
зэхуэ ахэпхъагъэх. Амзанэ бэрэ игугъу
къышлэу зэхэсэхми, сиклэсэ дэдэу щытхэ
хьырбыдзымрэ нашэмрэ мыш фэдэу губ-
гъошхом изыбзэу зыкли слъэгъуэгъэпышъ,
зэрэгъэшлагъорэм нахъ хэмьлэгъу сы-
къызэшлотысхьагъэу, зысфэмьгъэплъэ-
клэу сышыс. Етланэ мэкъатыхьур къы-
зэрэслычъэрэр сшъхъэ къызеожьыклэ
сыкъызыщлэгъыжъышъ, зыпымыу хъэ-
хьакъу макъэхэр къызыщыгъуэр адрэ губ-
гъо паклэу клэко фыжъ зыщыгъ лышхор
къызыщылагъорэмклэ клэсэтху. Гу лъы-
сэтэ ар къызэрэкълэбдзэрэми пымылгъу
хъэ гъожьышхор хьакъуэ, зымышлэгъуэ
садэжъклэ къызэрэчъэрэм. Тихэтэ паклэ
пысэхэм яхъэжъ шъэфырытхъо зэ слъэкла-
плэ къетхъоу, зэ спхэкълэ къыжыгъанэу
къыхэкълышъ, дэгъоу сэшлэ хъэм ыцэхэр
къызыпхисэхэкълэ упсэ узэрэхигъэлъжы-
рэр. Ар имыкъоу, сымэдзжышым уащшъ,
мэстэ джэдэжыи къыпхалъ, «хьашхурэлу
умыхъуным пае джауштгъу умышлэм
хъуштгъэ» алозэ. Мыдрэ хьэр бэкклэ нахъ
шъэджащгъу, къыстебанэмэ зи римыгъа-
лоу сызэрэзэлитхьыштыр къызгурэломи,
джы къэсшлэгъыгъэхэ Мэдждэшхом ар
неу зэрэслыгътэрэм сегъэрэхьаты ыкли
къызысэчъаллэклэ зи къысымышлэнэу
къысшъху. Ащ пае нахъ сшлэофыр, сы-
зышхын зигухэлъ мэкъатыхъоу сауж
итыр къызыклэсымыгъэхъанэу арышъ, си-
чъэ нахъ хъэгъахъо сшлэогъоу сэгъуэми,
сфэгъэхурэп. Жъэу зылушхэрэм истыры-
гъэ счышъхъэ ристыхъ кыдырэлъ, сызэ-
хигъэплъыхьагъэу машло къысклэнэшттым
фэд, слъакъохэр хьыбэй къышыгъэхуэ
зэрэнэх. Етланэ хьырбыдзышхо горэм
сельэпауи, джыри бгъэкклэ сытефагъ...

Джы сыкъэтэджджыкынуэ кълучлэ си-
лагъэп, ау сшъхъэ къэспхъотагъэу, нахъ
къыспэблагъэ къэхурэ хъэ гъожьышхом
сынэ къытесымыхуэ сеплъыштыгъ. Ащ
ыпэрэ лъэкъуитлу згогългъу лъагъу къы-
дидзыемэ, уцыжъ куандэмэ къялгъэзэ са-
дэжъ къызэсым, сэ къыспымылхьхуэ
къысшъхьапырыпклэ, сыкъысхъэлъэгъыгъэ
клэп хъасэм хъэлдагъ. Джашыгъур ары
нылэп къызыгурьуагъэр мэкъаты-
хъум ар зэрэлъежъагъэр ыкли илоф зери-
шлэштми сицхьэ тельгыгъ. Жьым сыкыи-
пхъотагъэм фэдэу сыкъызэшлотысхьагъэу
джы ащ нэшлуклэ сылгъэплъэшттыгъ.
Етланэ къысшъхьарыхъгъэ Мэдждэ-
шхом сыблыпкыитлу къыбугыи, слъэ сы-
къытырыгъэуоцожьыгъ. Ар къызэрэслуп-
лэшттыгъэмклэ, сыкъысдизыгъэр ымы-
шлэу ыгъэшлагъо фэдэу къысшыхъугъ.
Етланэ нэгъушлэу къэхъуэгъу къысшъагъ:

— Узэрэшъоажьыне хъупхъэм сыщы-
гъуазэми, арэу учан дэдэми сшлагъэп.
Енэгъуагъо хьырбыдзыхъэ укъезышъжъэгъэ
пшынахьыжъ икуп сэ сыкъызалъэгъум
о узакъоу шъофым укырани, къэраб-
гъэу клатхъужыгъэкклэ. Ау Иофур джы-
ри хьырбыдзым игъо къэхъуэгъэп, арышъ,
тлэкълу шъукъызэрэгъэгъужъагъ, сиклал.
— Хьырбыдзыхъэ сыкъэклъагъэп сэ,
синанэ клэпхъэгъо сыкъыдэкълъагъэ
нахъ, — игушъилэхэр сыгу къеуагъэхуэ
джэуап естыжыгъ.

— Ащыгъум уллэхъупхъэ дэд о! —
къысшъытхъуэгъ лъы шъэджащгъу зылгъу
шъуамбгъо сгъэмашъгъэ тельгыгъ.

— Ары шъхъае, синанэ клэдыгъэ, —
сыгу селъжыгъэу къэсшъагъ.

— Порэр сыд шъы! Клодыпагъэуи?

— Клодыпагъэ... Синанэ изакъоп,
зыклъыгъу шъуэхэри ары.

— Клодынха шъыу, клэпхъэгъох
уакъыдэкълъагъэу плуагъэ, хъасэм хэтхуэ
хагъор къыхахьыкълэ?

— Апэ къыхахьыкълыштыгъ, амакъэхэ-
ри къэлъыштыгъэх. Етланэ зэклодхэм,
амакъэхэри къэмылужьхэ хъугъэба! —
Мыш дэжъыр ары нылэ гу зылыстагъэр
сищырыкълухэр клэгъэхэми къэмышлэ-
жынынхуэ уцыперэ ятлэрэкклэ зэрэзэхушлэ-
гъэхэм, зрицътхьагъэхэм ыкли сыкъы-
шытагъ.

— Хъун, зэлун, клэдыгъэхэп ахэр, ахэм
яшлэн ашлэ. Моклэ бэмышлэу амакъэ
къышъылуштыгъ, энэгъуагъо тырагъээз-
жыгъэу хагъохэр къыхахьыкълэхэзэ, хъа-
сэ гупэмклэ еклужьхэкклэ. Арышъ, уяни,
адрэхэри дгъотыжынынх, зыгъэгупсэф.
Джы некло, лыхъужыр, тылхьышот —
зигъо къэхъуэгъэ хьырбыдз къэтэгъотмэ
теплъышт. Ошлэ, сишъау, мыри клэп хъа-
сэм фэд — хгъо зырызхэри хидзагъэх,
ау тебгъэфэн фае.

Ащ ыуж Мэдждэшхом зызэригъээз-
кли, сыкъысдизыгъэ хъасэп лъэныкъом-
клэ ежъагъ, сэри синанэдхэм афэгъэхьы-
гъэу къысиуагъэм сыгу къыгъэпсынклэ-
жыгъэу, ыуж сыхьагъ. Ар нахъ хьырбы-
дзышхорэу ыпэ къифэрэмэ лэхъуамбэкклэ
атеуломэ, клэдэлукълыгъэ, тыкылыкълуа-
тэшттыгъ. Сэ сишлэшылкълэ, нахъ ины къэ-
си зэрэплъыжыбзэм уеджэнджыжыкълэ
нэу щымытгъу ары. Лымышынэ гъэ къэ-
си Тэхъабэ къырищыхьэрэи зэкклэ ащ
фэдэ заклэхуэ зэригъэшхырэ псгъуми ало.
Ащ пае Мэдждэшхом зызэригъэпсырэр
къысгурьуагъэу, тыкызыблэгъэкълэхэрэм
сафызэмыплъэкълыжынын слъэкълэрэп.

зытесыдзэгъахэмклэ шъхъэ ешъы. — Мош
дэжъыр ары Лау илъэмьидж зыфалорэр
зытелъыр. — Ащ ыуж ошлэ-дэмышлэу
къысэушчылъы: — Ошлэ о ащ фэдэ зэрэ-
щылэр?

«Ары» къызгъэкълэу сшъхъэ фэсэгъэ-
сысы. Амзанэрэ Кэлъанэрэ ащ игугъу
къызэрэшлэгъэпытырэм изакъоп. Лалъ-
мэкъхэр, плуаблэхэр зыхашылкълэр хъам-
цацэмэ якъэхьыгъоми синанэ ащ икълызэ,
Лэбэжъ зэрэклорэр сэшлэ. Ар бэу къызы-
риупкълыхэкклэ, лалълыр къаымыкълэу пхыр
пчъагъэу къызэкълэопхъэжы. Джа уахъ-
тэм тефэу Тусэрэ Сусэрэ гъучлэ щэрэхъы-
шхуитлур зыклэт курэжъыер зэдэкълудыгъэ

ХЪУРМЭ Хъусен

Тиурам тыгъэр

Роман

Ятлонэрэ
тхылъым
щыщ
пычыгъохэр

Сурэтыр
авторым
ышлыгъ

Джауштгъу тлэкълурэ тыкълэуагъэу зич-
зэу хьырбыдзышхом еклъуали, ащи лэ-
хъуамбэкклэ зытеулом, хъамплэлоу етлысэ-
хи, къысфеплэкълыгъ. Етланэ члыгум
итлукълэ къытыришлэтыкли, тхьакълумэ лъэ-
ныкъом рыхьылагъэу зэфифызэ къы-
сиуагъ:

— Мыр, сенэгъуе, тищыклагъэр арклэ.
— Адрэхэри иныгъэхэба, сыда
зыклэмыхъуштхэр? — нахъ инхуэ сыналэ
зытесыдзэгъэгъэхэм аблэкклэ, джы мыд-
рэм къызыкълышъуцугъэр сшлэрэпышъ,
семьушчылъы слъэкълэрэп.

— Иныхъ шъхъае, аклоцлхэр къэбым
фэдэу джыри фыжыбзэх, мэфэ зауэлкэ
ягъо къэхъушт нылэп, — хьырбыдзышхор
къыкълычи, къызтэджджыжым, къысигъэ-
лъэгъузэ, къыпидзэжыгъ: — Мыр сфызы
зэхъум, къысэгъочышттым фэдэу, «кълы-
кълыкълэ» макъэр къыпылукълыштыгъ. Етла-
ни, адрэмэ ялыгыгъэмэ, олэгъуба, клэу
мыш пытыри нахъ псыгъу, шлэхуэ зэрэ-
гъужыштыр мыгъуащгъу, гъожьыши
къелагъ.

Джыри тлэкълурэ тыкылыкълотыгъэу,
гъожьыбзэ хъугъэ нэшэ мыин дэдэу тапэ
къыфагъэм дэжъ тыкышчыгъэуцуи, зы-
къысфигъэзагъ:

— Ащи игъо хъугъэшъ, джар о къы-
клэпчымэ, къыпфэхъына?

— Боу къысфэхъын! — сыгулэзэ на-
шэр къыклэсчыгъ, сызэрэмыкълочладжэр
Мэдждэшхом езгъэлэгъу сшлэогъоу
лэгъуитлум арысэу къесхьыжъагъ, ау зэ-
рэонтэгъуклаер псынклэу къэсшлагъэти,
сыныбэ еубытылагъэу къэсхьын фаеу
хъугъэ.

Джы дэгъоу сэлэгъу чыгыжъ зэпэ-
лутхуэ хъасэм ыпашъхъэ илъ губгъош-
хор тлоу зыгъошхэрэр сэ къызэрэсчы-
хъуштыгъэу клэп хъасэбгъум къеоллэхэ
къодыеу зэрэщымытхэр. Ахэр нэшэпсым
ичэл зыдэщыт хьырбыдз хъасэ паклэми
блэкълыхъш, мээ плышъоу ыкълэбклэ
дэтым пэуцох. Фарзэ инэпкъхэм арэкло-
кълэрэ пцел тхьапэфхэм зрафэдэ къаб-
зэм пае псыр апэгъунэгъумэ сшлэ сшлэ-
игъоу сишъыпкълэу сяплэгъэ сыкъэ-
кълэу, зэ хьырбыдз къуэлэмэ, зэ уцыжъ
лъэпсэ пытэмэ сагъэлэпао. Ары къэс
Мэдждэшхор слэнтэгъу къетхъошъ, сы-
тыригъафэрэп. Сызыгъэгумэкълэрэми ащ
гу къылыгъитгъэн фай.

— Чылэ гъунэм реклоклэу Пэналъэм-
клэ клорэ Къэрэсэу ары а узыдаплгъэрэм-
клэ шылэ пцел чыгыжъхэр зылутхэ къу-
ладжэр, — джы слэнтэгъу къымытлупшъы-
жъэу къыселашъ, ащ иикълыплэу хъаса-
пэм блэкълэрэ гъогур ззуаллэу сыналэ

ыдэжъ маклохэшъ, лъагъу къызырапхы-
хъэкклэ къежъэжыых. Джашыгъуми ефэ-
хынхэкклэ мышынэхуэ Лау илъэмьидж ары
къызэрэпкълыжыхэрэр. Сэ ащ игугъу къы-
зашлэрэм къышъублагъэу сыцэщы-
нэшъ, сшыпхъунахьыжъхэр Лэбэжъ клохэ
зыхъукълэ, курэжъыем сисэу сызыдащгъ-
нэу сфалорэп. Ауми сэри зэ, ащыгъум
хъугъэр къызгурьуонэу игъо симыфэгъа-
гъэми, ласэмэгум имашинэкклэ тэмэшъ-
хъэ шъэожъыехэм мэфэ реным тыкыы-
зырешэкълым, мы лъэмьиджым тыкызы-
рыкълыжыгъагъэр сшыгъушпэжъырэп...

— О укълэцлэпкълэу лъыш, «Лау илъэ-
мьидж» зыфалорэр пшлэн адэ, — сигуп-
шысэ-гукълэпкълыжъхэм Мэдждэшхом
сакъыхешъыжы. — Ащ фэдэ чыплэу
тилэр маклэп, зэкклэми хьышъэ гъэшлэ-
гъонхэр апылтых. Мары тшлэн Хьапакъэ
ипсынуэ илъэсишъэ пчъагъэ хъугъэу губ-
гъуи, мэзи лоф ащызышлэрэ цыфхэм ипс
чылэ къэбзэ шлагъокклэ ягопэгъу атэзы-
хьэрэп. Псышъушлэпшлэми къыпылхъан
икълун шыл. Зэхэпхыгъэба ари? — джыри
Мэдждэшхор къысэушчылэ есложышттым
къежэу. Ау ежъ зыфаем тесымыгъэфэн-
клэ сенэгъуеу зи сымылоу сылуплхьхэ
зэхъум, къыпидзэжыгъ: — Зэгорэм, зэ-
маныр шлоу, тхъур лужоу зыхэлъ шабэ
къэзытырэ псышур къуаджэм дизэу зы-
щэтым, ахэр гъэмэфэ фэбэшхорэм мыш
къэзэрэхьыхэти, зыщагъэуцхьылагъэу
мэфэ реным хэлъыштыгъэх. Джары
«Псышъушлэпшлэ» зыкледжагъэхэри.

— Тури зэхэсхыгъ, Лабэ пэблагъэх,
— икълэгъушлэпкълэ ахэм апае зи сы-
мышлахуэу къызэрэщыжыгъэм сыкынгъэ-
чыхагъэу, зыдэщылэхэ шыпкълэр къыс-
фэмылоштми, ягугъу Амзанэ къызэри-
шлэрэмклэ сызыщыгъуазэр джэуапэу
есэтжыжы.

Ари Мэдждэшхом ыгъэшлэгъуагъэу
къысшыхъуэгъ къысфеплэкклэ, зи къы-
сымылоу лугъушлукълызэ, тлэкълурэ тыкълэ-
кълуагъэти.

Хьырбыдз шъофым тыкыхьэкклэи гъо-
гум тыкызыгъэхьэм, сыздэщысыгъэ клэп
хъасэм ыгупнэ шъуэхэр зэрэщытхэр слъэ-
гъугъэ.

Зыкъагъэзагъэу зэкклэри къэзэрэгъап-
лэшттыгъэхэти, къысфэгумэкълыхуэ къыс-
чыхъугъ. Мэдждэшхор къэуцуи, къыс-
фызэплэкълыгъ.

— Муары, олэгъуба, укызыдэкълуа-
гъэхэр щытыгъ, энэгъуагъо къызыфэбгъэ-
зэшыгъэхэкклэ. Некло, сишъау, узгъэкло-
тэжыныншъ, сэри псы чылэ тас горэм
сыкъешъон, — сыклэхьафэкклэ къысажи,

ахэм адэжъклэ ежъагъ. Сэри ыуж зы-
къызгъэнагъэп.

Ар гъусэу къызэрэсфэхъуэгъэр сигопагъ
шъуэхэм сахъхьажьмэ къызэрэсэцлэцлэ-
штхэр сшъхъэ сфигъэкълыштыгъэпти.
Анахъ сызшыщынэшттыгъэр Сур ары.
Ицукужъ пхъачаишхоу игъэуклорэягъэм
гъэлъэгъэу тесышъ, синанэдхэм псы
къафищи къызэрэкложыгъахэр къэсэшлэ.
Садэжъклэ латэ къышылэз, шъуэхэм зы-
горэхэри арелохэшъ, сызэрэнэсыжъэу
цлэцлэныр къызэрэздиублэшттым седжэн-
джэшыжырэп. Ащ пае Мэдждэшхом
ыкълэгъу нахъ зызэрэсшлынэм сышылгъ.

Ау Сурэ хэт пайи къыгъэнэнэу щы-
тыгъэп.

— Шъуеплэ мош нахъ мыхъурэм
гумэкълыгъоу къыпыкълырэ зыфэдизым!
Шклэкклэ шъхъэрыкълэу плонэу ежъагъэу
губгъор къызэпекълухъэ, тэ мыклэ зыдэжъ-
гъэр тымышлэу тызэрэдзэжы... Тэ
ушылагъа, шъхъэубэтэ цыкълу? — шъуэ-
хэр зышызэхэтхэм тыкызыэрэссыжъэу ар
губжыгъаеу имэкълэхьукълэ къыстехьукълэ.

— Тыкыыхэкълыжыфэ ушысынэу къы-
ослогъагъэба, укытэмыжэу сыда узыкле-
жъагъэр? — синани пхъашэу къысэ-
упчылгъ. Етланэ къеплъыхыгъэти, сичэ-
тэн щырыкълэхэр лэе зэрэхъугъэхэр
сыгу къэкълыжыи, сисэ лугъыгъ.

Ащ есло сшлэогъуагъэ сэ зи зэрэсымы-
лажъэр, сабийхэр зышхьхэрэ мэкъа-
тыхъуэхуэ Лэбэклэи имэзышхо хэхуэ Мэд
зыфилорэмэ афэдэ къысэшаклоу зысэлгъ-
гъум, зэсымыгъэшхыным пае класли,
ежъхэм бэрэ сызэралыхьыгъэр. Сина-
сыпти Мэдждэшхор сапэ къифи сы-
къишъжыгъ. Ау сыжэ къызэтесхьынэу сы-
темыгушлэхуэу сшъхъэ еуфэхыгъэу сы-
щытзэ, джыри Сурэ къэгъохъуагъ:

— Зыклежъагъэр мыгъасэшъ арба! Ащ
фэдэ шылкларэ къепщажъэмэ, джары
къышшышылштыр...

— Хъау, Быймэ япхъу, мыр боу хъуп-
хъэ, плэгъурэба хьырбыдзышхуэ, наши
къызэрэшъуфихьыгъэхэр. Клэщыгъоу
шъуигъэшхыхэ шлоигъоти, шъофышхом
хъугъэ закъоу къышчыкълыгъэхэр къышчы-
тимыгъэгъотхуэ тыкыкылигъэкълыжыгъэп,
— Мэдждэшхом кълотэгъу зыкъысфи-
шылгъэу ылэ лъэныкъо стамэ къытырель-
хъэшъ, къыпедзэжы: — Къызэрэжъа-
гъэмклэ бгъэмысэнэу щытгъэп шъыу. Бэрэ
клэп кълрым шъукыхьэтэ зэхъум, шъу-
хэгъошчыхъагъ шлошлэ, шъукыгъотыжы-
нэу къышъулыгъуэхуэ нахъ, пклэнчъэу
къыкълухъуэ губгъом итыгъэп. Арышъ,
мыгъэсэ лоф мыщ илэп, шъуехъонынэуи
къылэжыгъэп.

— Ащ фэдизым укытлэхьыгъэгъуш
ара, нынэ? — гукълэгъур къызышъычъэрэ
мэкъэ шъабэкклэ Долэтхъан кълэозэ къысэ-
кълуаллэшъ, сынгъушъхъэ лэ къышефэ.

— Ары..., синанэ седжэзэ, чыжъэу, чы-
жъэу сычъэгъагъ шъхъае, сымыгъотэу,
шъори шъусымылгъэгъу зэхъум, шъукло-
дыгъэ сшлэшлэ, къэсчыхьэзэ бэрэ сы-
гъыгъэба! — джыри иклэрыкълэу сыгу
къызэхэхьажыгъэу, иклэрыкълэу сыкъэ-
мыгъыным пае ерагъэу зыслагъэзэ,
сшъхъэ еуфэхыгъэу джэуап къэсэтжыжы.

— А Тхъэм симыгъэунэхуэи, гуштэ
хедгъэхы пэтыгъи! Тызэгупшысэшттыгъэр
сшлэрэп нахъ, сабий цыкълур изакъоу
къэдгъани, тыкылыплэжъыгъэп, —
Цуци къысклэрылгъэрази, сызлэклиубы-
тагъ.

Джы адрэ шъуэхэри къысклэрыхьэхэ-
зэ, зырызэу сшъхъэ лэ къыщафэшттыгъ,
зи къысчымышлэу сыкъызэрэлэкълэха-
жыгъэмклэ зэрэгъушлэхэрэр, нахьыбэрэ
сизакъоу къэсшлэхъанэу семыжъэнэу
къысалошттыгъ. Синани нахъ къэкълотагъэу,
ау садэжъ къэмысыпэу къэуцугъэу щы-
тыгъ. Ар къызэрэсфэзэщыгъэр Мэдждэ-
шхом ригъэлэгъуныклэ мзукълэ нахъ,
зэкклэми апэ къысэчъэллэныешъ, нахъ
пытэу ыбгъэ сызэрэрифызылэшттыгъэр
сэшлэ. Джары игъэпсыклэу сыгу къызы-
кълемыорэр.

Куагъэ сизекълуакклэ клэух зэфэхьысыжъ
къыфишлэрэм фэдэу пыупкълыгъэу
кълуагъэ:

— Шъэожъыне цыкълум сыда илажъэр
тэ тыкыфэсакынынэу тыгу къэмыкълыгъэ-
мэ? А сикълэцлэпкълэу, дэгъоу пшлагъэ мы
Мэдждэ дэжъ узэрэчъагъэр, хьырбыдз
дэгъуи, нэшэ лэшлэи къызэрэтфэшъухьы-
гъэр! — Етланэ Сурэ зыфигъэзагъ. — О
мыш укытемыбанэу, мыдэ а псы чылэу
къапщи, узытетлысхьажыгъэм зэрэчъы-
лэзэ ебгъэшъуагъэмэ нахьышлугъ.

(Джыри къыкълэлыкълотм).

ЛЫХЪУЖЪНЫГЪЭМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМРЭ

ШІЭЖЪ ЗИІЭМ ИГУГЪЭ КІОДЫРЭП

Абхъазым лыхъужъу шыфэхыгъэ Шэуджэн Мурат кытхэтыгъэмэ, ыныбжъ непэ илээс 55-рэ хъуштыгъэ. Лъэкпъ шэн-хабзэхэр ыгъэ-лъаплэхэу псэуштыгъэ хулыфыгъэ ныбжыклар кшош республикэм клоным ыпэкІэ ныбджэгъухэм гушылэгъу афэхъугъагъ. Псауныгъэ пытэ имылагъэми, гушхъэ кІуачІэу шыІэныгъэм кыхилхъагъэм рэхъат кыритыштыгъэп, зэо гъогум техъан фаеу ылъытэщтыгъ.

Грузиэм иуІэшыгъэ купхэр Абхъазым заокІэ зебанэхэм, цІыфхэм яунэхэм машІоу акладзэрэм, абхъаз унагъохэр зэрэхъункІэхэрэм Шэуджэн Мурат ашыгъозагъ. Ащ дакІоу, культурэмрэ тарихымрэ ясаугъэтхэр зэракъутэщтыгъэхэм, институтхэр, библиотекэхэр зэрагъэстыштыгъэхэм якъэбари зыхихыштыгъ.

Рэхъат къезымытыштыгъэр

Мыекъуапэ шызІукІэгъэ адыгэ кІалэхэр Абхъазым зыщегъэнхэм Шэуджэн Мурат иныбджэгъумэ ащыц кыриІуагъэм узэгупшысэнуу хэлыгъэр мэкІагъэп. Ипсауныгъэ зыпкъ зэрэригъэуцожыштым изакъоп зыгъэгумэкІыштыгъэр. Ипшъэшъэжые джыри сабынгъ. Къыдэгъыезэ, кыкІэлтыджэзэ сыдзуштыгъэ Абхъазым ятэ кІощта?

— Ар къэпІотэжыныр кын дэд, — кысІогагъ Муратэ илахылхэм ащыц. — Сабым игъы макъэ ытхакІумэ итэу, иунагъо кырыкІощтыр ымышІэу лыхъужъ гъогум Муратэ техъэгъагъ.

Къош лъэпкыр чІым тырагъэкІодыкІыпным Грузиэм ихъункІакохэр фежыгъагъэх. Шэуджэн Мурат ащ фэдэ охътэ хыльэм рэхъатэу унэм исын ылъэкІыштыгъэп. Республикэ библиотекэм краеведениемкІэ иотдел тыщызІукІэу бэрэ кыхэкІыштыгъ. Адыгэ лъэпкым итарихъ, Кавказ шъолырым ис цІыфмэ ящыІагъэ нахъ куоу зэригъашІэхэ шІоигъоу тхылхэр, журналхэр ыджыштыгъэх. Зэо-банэхэм ахэхъанэу гухэлъ илагъэп.

Ныбджэгъухэм ягукъэкІыжъхэр

— Адыгагъэр зэрэхъан альэкІэу, цІыфыгъэу хэлым икІалэхэри фигъэсэнхэм фэгъуІэу Шэуджэн Мурат псэуштыгъ, — еІо ПсыІушъо Юсыф. — Ростов-на-Дону тыщызэдеджагъ, ныбджэгъуныгъэу зэдытиІэр шыІэныгъэм зэрэщылгъыІуатэрэм ыгъэгъушІощтыгъ. Ны-тыхэр унагъом исхэу, зэдэпсэухэу, ау якІалэхэр афэмыгъасэхэу бэрэ кыхэкІы. Муратэ игъонэмысэу дунаир ыхъожыгъэми, шІушлагъэу кыгъэнагъэр зыхэкІокІэн шыІэгъ.

Мурат икІалэхэм «5»-кІэ еджапІэхэр къаухыгъэх. Анахыжъэу Марыет сэнэхъат зэригъэгъотыгъ, унагъо ихъагъ, сабыеу кыфэхъугъэр епІу. Тембот дэгъу дэдэу зэреджэрэм кыхэкІэу банкым Іоф шишІэнэу рагъэблэгъагъ. Джырэ уахътэ Адыгэ къралыгъо университетым икІэлэегъадж, аспирантурэр кыухи экономикэ шІэныгъэхэмкІэ кандидат хъугъэ. АнахыкІэу Бэлтэ Краснодар

Абхъазым и Лыхъужъу Шэуджэн Мурат.

щеджэ, апшъэрэ гъэсэнныгъэ шІэхэу зэригъэгъотыштыгъ.

ПсыІушъо Юсыф Шэуджэн Мурат икІалэхэм къатегушылэзэ гушылэ фабэу афиІо шІоигъуагъэр макІэп. Ныбджэгъум игукъэкІыжъхэм къахигъэщыгъэмэ ащыц Мурат янэу Нурыет дэжъ зэрэкІорэр.

— Адыгеим икІыгъэ кІалэхэр террористхэу, укІакохэу къэбархэр афагъэІуштыгъэх, — еІо Къуижъ КъэпІлан. — Абхъазым заор кызыщегъэм, Адыгеим апэу икІыгъэхэм, къош республикэм къоуцуагъэхэм Шэуджэн Мурат ащыщыгъ. Хъодэ Адам, Бэгъушъэ Адам, Шэуджэн Мурат, нэмыкІ кІалэхэу тиреспубликэ икІыгъагъэхэм дэхагъэ нэмыкІ къясІоллэн сшІэрэп.

Къуижъ КъэпІланэ Абхъазым шыІагъ, заор зыфэдэр ылъэгъугъ. Ащ кызырэтиІуагъэу, пІуныгъэ дэгъу зилэ кІалэхэу гукІэгъу зыхэлхэр Абхъазым зэрэкъоуцуагъэхэм ишІуагъэкІэ, Грузиэм итехэкІо купхэр зэкІадэжыгъэх, къош республикэр шъхафит хъужыгъэх.

— Шэуджэн Муратэ лъыр кІэчызэ ыгу нахъ макІэу кытео зэхъум, ыпашхъэ сыштыгъ, — еІо Бэгъушъэ Адамэ. — МэшІуащэу кытефагъэм ныбджэгъур кІочІаджэ ышІыштыгъ. Тыфэягъ тишІуагъэ едгъэ-

кІынэу, ытамэ тыкІэуцоньшъ, ылъэ тедгъэуцожынэу. Ау ар тфэгъэхъугъэп, Муратэ зыкІыІэтыжыын ылъэкІыгъэп...

Шэуджэн Муратэ изакъоп а чэщым фэхыгъэр. Улапэ шапІугъэ Мыкъо Аслъани лыхъужъэу Сыхъум шыфэхыгъ. М. Шэуджэнырмэ А. Мыкъомрэ аужырэу агу кызыщытеожыгъэ чІыпІэм мы сатырхэр къэзытхырэ журналистыр шыІагъ.

Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Чэчэным, нэмыкІхэм къарыкІыгъэ кІалэхэр Абхъазым зэрэкъоуцуагъэхэм ишІуагъэкІэ, къош республикэм ис цІыфхэр яшъхафитыныгъэ фэззонхэмкІэ лъэкІэу яІэр нахышІоу зыдашІэжыгъ, текІоныгъэр кыдахыгъ.

Лыхъужъныгъэр кызыщегъэр

ШыІэныгъэу узыхэтым уасэу фэпшІырэм имэхъанэ сыдигъуа нахышІоу кызыбгурыІощтыр? Къэбэртэе-Бэлъкъарым икІыгъэхэ кІалэхэр зыхэт купым Къэрдэнэ Генэ ипэшагъ. Лыгъэу зэрихъэрэр игъусэхэми икыоу къаІотэжыын альэкІыштыгъэп. НыбджэгъушІугъ, лыхъужъ шъыпкъагъ. Археологэу Мушни Хварцкие, журналистэу Анзор Кварчелие, нэмыкІхэми лыхъужъэу ашхъэ агъэ-тІылыгъ. Ахэр кытхэмытыжхэми, шысэ атэтэхы, лыгъэу зэрэхъагъэр тарихым хэдгъэкІуагъэрэп.

Шэуджэн Муратэ ыцІэкІэ Кошхъэблэ гурыт еджапІэм еджагъэх, автобус къэуцупІи зэтырагъэпсыхъагъ. Лыхъужъхэм афэгъэхыгъэ спорт зэнэкъокъухэр, пчыхъзэхэхъэхэр зэхашх. Хъодэ Адамэ СССР-м спортымкІэ имастерэу зэрэщытыгъэр тэшІэ. Мыкъо Аслъан атлетикэ онтэгъум пылыгъ, дзэ къулыкъур флотым щихыгъ. Шэуджэн Муратэ икыоу тымышІлэрэ цІыфмэ ащыщыгъ. Ащ идневник шыІэныгъэм еплъыкІэу фыриІэр дитхэщтыгъ, усэу кытфигъэнагъэхэм игупшысэхэр къаІуагъ. Илъэсыбэрэ «Адыгэ макъэм» Іоф шызышІэгъэ Хъунэгъо Нурыет Шэуджэнхэм яунагъо дэгъоу ешІэ, Муратэ ехыплІэгъэ усэхэр ытхыгъэх.

Непэ Шэуджэн Муратэ иныбджэгъухэр, илахыл-благъэхэр зІукІэщтых, ягукъэкІыжъхэр кызыщегъэщтых. Зэхэхъэм пІуныгъэ мэхъанэу иІэр кыдэтІыгътэзэ, Грузиэр Абхъазым заокІэ зытебэнагъэр илээс 19 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» кыхиутыштых.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтым Шэуджэн Мурат иныбджэгъухэр итых. Абхъазым и Лыхъужъэу Хъодэ Адамэ сэмэгумкІэ агъунэкІэ щыт.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъэкпъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къралхэм ашыпсэурэ тилъэкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шъхалэм ипшъэрылхэр зыгъэцакІэрэр иапэрэ гуадзэу АУЛБЭ Руслъан

Редактор шъхалэм игуадзэр — пшъэдэкІыжъ зыхырэ секретары ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкІыжъ зыхырэ секретары нэпшІэкІуІ Заур

Редакциер зылъыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжъ зыхырэ секретары: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерациэм хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІанІ, зэраушыхъатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ІОГ», 385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4306
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1809

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэх уахътэр
Сыхъатыр 18.00